

Ő volt a kisváros gimnáziumának legjobb magyartanára. Utálta a szakfelügyelők által megkövetelt kérde-kifejtő módszert; legkedvesebb témáiról – Vörösmarty történelmi pesszimizmusáról, Ady szerelmes verseinek pánerotikájáról, József Attila és Pilinszky kivetettséghelyéről – mindig előadást tartott, végigbeszélte az órát, gyakran a szünet végéig az osztályban tartva a diákokat, de rá senki sem panaszkodott, őt mindenki szerette, különösen a lányok, akik még áporodott cigaretta- és borszagát is megbocsátották, vagy meglehet, férfiasága jelének tekintették.

Ugyanebbe a gimnáziumba járt ő is. Itt szeretett bele egy Margit nevű lányba, akit sikerült rábeszélnie, hogy érettségi után menjen utána, ugyanabba az egyetemi városba, ugyanarra a karra, ahol ő tanult. Tizenegy hónapig katonáskodott, így egyszerre kezdhetette tanulmányait a nála egy évvel fiatalabb lánnyal. Nem szerzett barátokat, előadásokon is a lány mellett ült, olyan féltékeny volt rá, hogy még a vécőig is elkísérte, megvárta, amíg pisil. Harmadévesek voltak, amikor társadalmi ösztöndíjat és állást ajánlottak fel nekik a kisváros gimnáziumában. Elfogadták, de az utolsó félévben Margit, bár az ő szülei álltak az előnyös ajánlat mögött, kijelentette, hogy az egyetemi városban akar maradni, és hogy a szülei mindkettejük ösztöndíját visszafizetik. Ebbe ő nem ment bele; csúnyán összevesztek, még pofozkodtak is, és másnap a lány elköltözött a közös albérletből. Ő sokáig reménykedett, azt hitte, az államvizsgáig kibékülnek, de nem, végül egyedül kellett visszatérnie egykori iskolájába, ahol a régi tanítványnak kijáró atyáskodó szeretettel fogadták. Itt tudta meg néhány hónappal később, hogy Margit férjhez ment ahhoz a fiatal tanársegédhez, akinél a szakdolgozatát írta.

Ő egy délutáni korrepetálás után kettesben maradt a tanáriban a nála nyolc évvel idősebb, csúnyácska földrajztanárnővel. Hazakísérte és elfogadta a nő riadt meghívását. A második félévet már férj és feleségként kezdték. A csúnya földrajztanárnő bálványozta a férjét, verseket írt hozzá; egyszer az egyik lányosztályban felejtette a versesfüzetét és a házassága miatt őt amúgy is gyűlölő kamaszlányok egymás kezéből kikapkodva, röhögve olvasták a rímekbe szedett ömlengéseket; sokáig azt se vették észre, hogy ott áll az ajtóban; a tanáriból rohant vissza a füzetért, amit sohase mert az urának megmutatni.

Baka István:

Halotti beszéd

Meghalt a magyartanár volt osztályfőnöke – egyenes tartású, békebeli öregúr volt, matematikát és fizikát tanított, de a kisvárosban rendezett hangversenyeken is ő mondta a bevezetőket –, legkedvesebb tanítványa, a magyartanár búcsúztatata a sírnál. A sírbeszéd olyan jól sikerült, hogy másnap megkereste a társadalmi eseményeket rendező iroda tisztviselője és felkérte, legyen az iroda állandó orátora, illő tiszteletdíj fejében. A magyartanár igent mondott; vonzotta a feladatot, meg a pénz is jól jött – egyre többet ivott már abban az időben. Igaz, a csúnya föld-

rajztanárnő sohase kért pénzt tőle; egyedül tartotta fenn a lakást, amely eredetileg is az övé volt; ruházta, etette a férfit, és gyöngéden lefektette, ha részegen tért haza. A magyartanár temetése valóban társadalmi eseménynek számítottak, nemcsak a hozzátartozók és az elhunyt barátai, munkatársai mentek el rájuk, hanem mondhatni, a kisváros egész művészetpártoló közönsége. Amikor ő a Hamlet temetői jelenetét idézte vagy az Éjszaka monológját a Csongor és Tündéből, amikor Babits és Kosztolányi verssorait összeházasította Camus vagy Sartre filozófiai eszmefuttatásaival, épp csak a taps maradt el, minden olyan volt, mint egy sztártudós által tartott TIT-előadáson.

A temetések után, a tiszteletdíj terhére, mindig berúgott, különösen, ha nagyon sokat kellett hazudnia az elhunyt érdemeiről. Eleinte egyedül ivott, később egyre gyakrabban fogadta el a sírásók invitálásait; velük ült be a temető melletti olcsó, sör- és olajospadló-szagú kocsmába, nekik fejtegette Yorick rejtett, de nyilvánvaló szerepét a dán királyfi szellemi fejlődésében, előttük tárta fel a Sziszüphosz-mitosz korszerű értelmezését, nekik szavalta el kedvenc Vörösmarty-verseit: az Előszót és A vén cigányt. A sírásók vitték haza, amikor azon a napon az asztalra bukott; részegnek hitték, pedig agyvérzést kapott, de ezt csak a boncolás derítette ki. A csúnya földrajztanárnő nem engedte, hogy kórházba szállítsák; tudta, hogy úgymint reménytelen.

Még két napig haldokolt; lázálmaiban a Séd partján sétált, izzadó tenyerét egy kamaszlány puha derekához szorítva. – Margit – nyögte utolsó perceiben –, Margit... Felesége föléje hajolt: – Mit mondtál, kedvesem? – A magyartanár fölnézett rá, és megismételte: – Mari... (Máriának hívták a földrajztanárnőt) – Mari... ezzel az utolsó hazugsággal az ajkán halt meg, boldogtalanul és derűsen.

beri gondoskodás nélkülözhetetlen segítségét, s azon remélte, hogy a gondviselés, amelyről bizonyosságot tesz a fenti idézet.

Isten gondviselő munkájának kezdetéről és annak kiteljesedéséről ezt mondja a zsoltár: „Vessed az Úrra a te terhedet, ő gondot visel rólad, és nem engedi, hogy valamikor ingadozzék az igaz.” A fizikai megterhelés erősít, különösen ha fokozatos és tervszerű. A zsoltár azonban – a megelőző versszakok tanúsága szerint – mai kifejezéssel élve – idegi megterhelésről beszél. Az ilyen megterhelés ellen lázad az énünk, ettől mielőbb szabadulni akarunk. Teher a másoktól kapott sértés, felháborító igazságtalanság és méltánytalanság. Elviselhetetlen! Mit tegyünk? Visszahárítsuk arra, akitől kaptuk, a „szemet szemért, fogat fogért” elv alapján? Vagy „hárítsuk” tovább, s a „fölfelé” visszahadhatatlan „pofonokat” osszuk ki „lefelé”? Ennek a mindennapi emberi gyakorlatnak kiált „Megállj!”-t a zsoltár: „Vessed az Úrra a te terhedet!” – Jézus Krisztusban ezért jött oly közel mindnyájunkhoz. Ezért született meg Betlehemben, s halt meg a Golgotán, hogy benne a gyűlölet öngerjesztő, halálos folyamata megszakadjon: Nemcsak minden nemzedékben, nemzetben, hanem minden egyénben, minden adandó alkalommal.

A gondviselészhitnek ez a mennyei távlata nagyon is mindennapi, e földi vonatkozásban nyeri el végső kiteljesedését. A fenti idézet befejező szakasza mintegy isteni garanciavállalás arra nézve, hogy ami hamis, menthetetlenül meginog, de Ő „nem engedi, hogy valamikor ingadozzék az igaz”. Ezzel mintegy előízét kapjuk a Gondviselés által annak, ami megingathatatlan, ami marandandó: az örökéletnek.

Szilvássy Géza
református lelkész